

hujusmodi motus excitare, vel negantem cursum suum ad eosdem, et hic modus sine dubio fuit possibilis, et posset merito dici ligatio fomitis. Tertio modo potest intelligi hic effectus fieri, partim per habitus et virtutes perfectas, partim per divinam gratiam excitantem, prævenientem et adjuvantem. Et hic modus possibilis est, et ex suo genere in homine puro viatore maxime perfectus. Quia includit gratiam et heroicas virtutes, et divinum auxilium necessarium. Nam, quia homo non videns Deum, neque ipsum semper actualiter amat, nec per rationem superiorem de omnibus agendis semper considerat, nec potest per sese omnes occasiones prævenire, ne appetitus excitetur prius quam ratio vigilet, ideo necessarium est hoc divinum auxilium quod hominem custodiat. Et hic modus, si perfectas virtutes includat, merito dici potest extinctio fomitis, cum per illum, et appetitus inferior intrinsece perficiatur, et subordinetur superiori, et ipsa superior ratio ex divino auxilio semper, cum oportet, attendat et præveniat, ne ab inferiori præveniatur.

9. *A primo sanctificationis instanti in Virgine, peccati fomes extinctus.* — Ex his igitur facile est de supra dictis sententiis iudicium ferre. Simpliciter enim dicendum censeo in B. Virgine a prima sanctificatione fomitem extinctum fuisse, quamvis hic effectus in secunda sanctificatione auctus fuerit et perfectus. Probatur, quia imprimis dici non potest in Virgine solum fuisse impeditos hujusmodi motus per solam extrinsecam providentiam, ut ea ratione dicatur tantum fuisse ligatus, tum quia ille modus est valde imperfectus, et ideo non est cur Virgini tribuatur; præsertim cum non sit consentaneus ordinario modo providentiæ Dei, qui causis secundis principia tribuit intrinseca ad hujusmodi effectus, et ipse solum supplet ea quæ per intrinseca principia fieri a causis secundis convenienter non possunt; tum etiam quia B. Virgo a principio habuit gratiam et virtutes omnes per se, et per accidens infusas valde perfectas, quibus conjunctam est illud divinum auxilium.

10. *Objectio.* — *Responsio.* — Quod si forte dicatur non fuisse illi a principio datas virtutes in gradu adeo perfecto, ut ad extinguendum fomitem censi possit sufficiens, vel saltem non esse illi datam quamdam aliam qualitatem, quæ intrinsece ac proprie perficit hunc effectum, respondetur primum: hoc, quod dicitur de quadam alia qualitate, commentitium est, et intelligi certe non potest, ut ex

supra dictis constat, et ex iis quæ supra de extincto fomite in Christo, et alibi de justitia originali Adæ dicta sunt. Deinde, sive per hujusmodi qualitatem, sive per virtutes infusas in gradu perfecto, vel solas, vel (quod verius est) conjunctas divinæ custodiæ dicatur extingui fomes, sine causa negatur datum fuisse Virgini in prima sanctificatione perfectæ virtutis gradum ad hunc effectum necessarium. Quia Adæ et Evæ in prima sanctificatione datæ sunt gratia et virtutes in gradu heroico ad hunc effectum sufficiente; sed copiosior gratia, et perfectiores virtutes datæ sunt Virgini in prima sua sanctificatione, ut ex principiis supra positis constat. Unde Bernard., *Epist. 174*: *Ego, inquit, puto, quod copiosior sanctificationis benedictio in eam descenderit, quæ ipsius non solum sanctificaverit ortum, sed et vitam ab omni peccato deinceps custodierit immunem*; ubi loquitur de intrinseca perfectione gratiæ sanctificantis; quæ (ut supra dicebamus) non posset sufficienti modo disponere ad superandum perfecte omne peccatum, nisi esset etiam sufficiens in suo genere ad fomitem extinguendum. Et confirmatur tum ratione facta pro secunda sententia; tum etiam alia ratione supra indicata, quia Deus, qui suaviter omnia disponit, tribuit causis secundis virtutes intrinsecas effectibus accommodatas; tum denique quia B. Virgo ante conceptionem filii dicta est *plena gratia*, quam plenitudinem proportionaliter habuit a prima sanctificatione; includit autem hæc plenitudo omnem effectum decentem eam quæ futura erat mater Dei; tota autem hæc perfectio illam maxime decet, ut ostensum est.

11. *Responsio ad argumenta in oppositum.* — Neque in contrarium obstat fundamentum primæ sententiæ; nihil enim Christi dignitati derogat, quod hanc perfectionem matris communicaverit inferiori modo, quam in ipso fuit; ipse enim per se habuit omnem et animæ et corporis sanctitatem, Virgo autem per ipsum; ille ut Deus homo habuit in sua voluntate humana perfectum dominium in omnes actiones suas, et in omnia objecta quæ illas poterant excitare, et ut beatus semper actu considerabat omnia, unde etiam per intrinsecam providentiam et virtutem omnia poterat prævenire; B. autem Virgo pro statu viæ non fuit tantæ perfectionis capax. Sicut autem non derogat sanctitati animæ Christi, quod antequam illa extiterit, ex merito ejus multæ animæ fuerint sanctificatæ, etiam in

gradu valde perfecto et eximio, ita non derogat puritati et sanctitati carnis Christi, quod ante formationem ejus caro matris fuerit perfecte sanctificata usque ad extinctionem fomitis, sed hoc potius commendat providentiam, charitatem, et efficaciam meriti ipsius. Nec est simile de perfectione gloriæ: illa enim est perfectio pertinens ad terminum, in quo nullus hominum constitui debuit, nec in anima, nec in corpore, ante Christum; hæc autem est perfectio accommodata et communicabilis viatori.

12. *Responsio ad testimonia Patrum.* — Ad Patres respondetur potius a nobis stare. Cyprianus enim non de fomite peccati, sed de sensibili voluptate loquitur, quam B. Virgo in conceptione filii, Spiritu Sancto obumbrante, non sensit. Et similiter Arnobius non tractat de fomite, sed de æstu libidinis et sordibus puerperii, et has vocat carnales maculas, a quibus B. Virgo in conceptione et partu præservata fuit. Et idem fere est sensus Cyrilli., Nazianz., et aliorum, docentium Virginem in conceptione filii ab omni carnis immunditia et indecentia fuisse immunem. Ad id etiam potest ex D. Thom. hic, art. 3, ad 3, Virginem in filii conceptione ampliori sanctificatione fuisse donatam, cum majori mentis illuminatione, et totius animæ ad Deum collectione. Et hæc solet a Sanctis vocari *purgatio*, non a culpa, sed ab externis impedimentis, a remissione animi, ab ignorantia negativa, seu nescientia, ut Dion. loquitur, c. 6 de Coel. hierar., p. 3, post medium.

SECTIO VI.

Utrum B. Virgo in prima sanctificatione originalem justitiam acceperit.

1. Ratio dubitandi oritur ex præcedenti dubio, quia, scilicet, extinctio fomitis est effectus formalis originalis justitiæ. Difficultatem hanc tractat late Cordub., lib. 4 sui Quæstionar., q. 46, ubi refert quosdam auctores simpliciter asserentes, B. Virginem habuisse originalem justitiam. Quod etiam sentit Carthus., lib. de Præconio et dignitate Mariæ; et Canisius, lib. 4 de Deipara, c. 9, referens Cardinalem Cusanum, lib. 8 suorum operum, circa illud: *Sicut lilium inter spinas*. Indicat etiam Durand., in 3, d. 3, q. 3; et Cajet., 4, q. 409, art. 2, dum inquit in B. Virgine fuisse *donum integritatis naturæ*, quod sola ratione a justitia originali distinguit; et favet Ansel., lib. de Conceptu Virg., c. 20, ubi de

Christo loquens ait, a sua origine justitiam originalem habuisse. Quod non potuit alia ratione dicere, nisi quia fomite caruit; ergo idem, proportionem servata, dicendum est de Virgine, cum etiam fomite caruerit, ut, sicut justitia originalis, quæ communicata est Adæ ut primo naturæ principio, communicata fuit Evæ, quæ in adjutorium simile sibi data est, ita suo modo Christo et B. Virgini sit data.

2. *Justitia originalis quid sit.* — Ad explicandam exacte hanc difficultatem, oporteret diligenter inquirere quid justitia originalis sit, quos effectus habeat, et quomodo; sed quoniam hoc est a præsentis instituto alienum, suppono justitiam originalem fuisse quoddam donum sanans naturam constituendum perfectum ordinem inter Deum et hominem, et inter partes seu appetitus hominis inter se, ita ut inferiora superioribus, et omnia Deo essent perfecte subjecta. Hoc autem donum (ut opinor) nihil intrinsecum erat in homine, præter gratiam in essentia animæ existentem, et virtutes omnes per se et per accidens infusas in gradu heroico, quibus adjungebatur specialis Dei providentia et custodia, ut latius in 1 p., q. 95, ostendi.

3. Ex quo colligitur primo, fuisse in Virgine potissimos effectus originalis justitiæ, non tamen omnes, qui ad statum innocentiam seu originalis justitiæ pertinebant.

4. Primum constat, quia habuit superiorem rationem seu portionem perfectissime subjectam Deo, et inferiorem rationem et appetitum superiori, absque ulla discordia, ut ostensum est. Et ideo recte dicitur habuisse integritatem naturæ in ordine ad humanas operationes. Secundum etiam est evidens, quia fuit capax tristitiæ, timoris, et similibus affectionum, quæ in statu originalis justitiæ non erant. Et similiter habuit corpus passibile, quod defatigabatur, et morti fuit subjectum, a quibus omnibus præservabatur homo in illo statu.

5. *Donum originalis justitiæ quomodo fuerit in Virgine.* — Secundo hinc concluditur, si justitia originalis sumatur pro collectione omnium horum effectuum, seu pro dono quod omnium illorum principium sit, in B. Virgine non fuisse originalem justitiam, quia non habuit totam collectionem effectuum, nec principium ejus. Nihilominus tamen verissime dici potest habuisse donum originalis justitiæ, quoad præcipuos et quasi formales effectus ejus; constat enim hos effectus, qui consistunt in subiectione ad Deum et rationem su-

periolem, et perfecta subordinatione potentiarum, esse præcipuos; constat etiam illud donum, quo hi effectus fiebant in Virgine, fuisse ejusdem rationis cum dono collato Adæ ad similes effectus præstandos. Quia (ut dictum est) non fuit aliud præter gratiam, et virtutes perfectas sub divina providentia et custodia; et hoc sensu multi Doctores, in 2, d. 29 et 30, dicunt, fomitem non excludi nisi per originalem justitiam. Et eodem modo possumus loqui de Virgine (quidquid Corduba supra contendat), quanquam, quia B. Virgo non habuit hoc donum ex vi suæ originis, neque cum omnibus effectibus originalis justitiæ (ut dictum est), ideo magis expedit non simpliciter ita loqui, sed cum limitatione et declaratione sufficienti, quæ ex dictis facile constat.

ECTIO VII.

Utrum B. Virgo habuerit usum rationis a suæ Conceptionis et sanctificationis initio.

1. Hactenus explicuimus quanta fuerit perfectio multitudoque donorum gratiæ sanctificantis, quæ in prima sanctificatione B. Virgini sunt data; de aliis vero donis seu gratiis gratis datis, quia non in prima sanctificatione, sed posterius datas esse censemus, inferius suo loco dicendum est. Solum igitur superest explicandum id, quod ultimo loco supra proposuimus, quo modo scilicet B. Virgo fuerit sanctificata, utrum sine propria dispositione (ut ordinarie infantibus contingit), an vero altiori modo, et per propriam dispositionem, more adulatorum. Hujus autem decisio pendet ex quæstione quam in hac sectione præmittimus. In qua indicantur multa. Primum, an in primo instanti habuerit usum rationis, et actum ejus, cum perfecta cognitione et judicio. Secundum, quid per illum actum cognoverit, aut cognoscere potuerit. Tertium, qualis fuerit illa cognitio. Quartum, an hic usus rationis, vel facultas illa utendi, perseveraverit in Virgine tota infantie ætate.

2. *Virgo ab instante conceptionis actualem rationis usum habuit.*—*Joannes Baptista usum rationis in utero matris habuit.*—Dico ergo primo: Virgo habuit actualem usum rationis in primo instanti conceptionis et sanctificationis suæ. Ita docet expresse Bernardinus Senens., serm. 51 de B. Virgine, c. 2, art. 1; et Cajet. hic, art. 3; et Viguer., in Institut., c. 5, § 3, vers. 9. Probatur autem ex principio supra posito, quia privilegium gratiæ, alicui puro

homini concessum, non est verisimile B. Virgini fuisse negatum; sed uti ratione tempore suæ sanctificationis datum est Joanni Baptistæ, ut patet ex illo verbo Luc. 1: *Exultavit infans præ gaudio in utero meo*; ubi advertere oportet, verbum *exultandi*, interdum analogice seu metaphoricè sumi in Scriptura, et tribui rebus etiam inanimatis, juxta illud Psalm. 113: *Montes exultaverunt ut arietes*. Propter quod Jansen., cap. 4 Concord., censet hanc exultationem Joannis non fuisse cum cognitione, nec ibi gaudium significare proprium gaudii affectum, sed motum aliquem externum, seu gesticulationem quæ gaudii effectus esse solet. Nam vox Græca ἀγαλλίασι, hoc proprie significat. Sed non est cur, ubi proprietas verborum stare potest, ad metaphoras confugiamus; certum est autem vocem *exultationis et gaudii*, proprie significare actum vitæ, qui cognitionem supponit, quam propriam significationem etiam vox græca commodius admittit, et juxta illam, perfectior magisque accommodatus sensus redditur. Præsertim quia (ut notavit Origen., homil. 7 in Lucam), licet verbum *exultandi*, simpliciter dictum, metaphoricè interdum in Scriptura sumatur, tamen *exultare in gaudio*, nunquam invenietur secundum metaphoram dictum. Quo factum est ut fere omnes Patres, tam Græci quam Latini, in hac expositione consentiant. Ambros., lib. 1 in Luc.: *Habebat intelligendi sensum, qui exultandi habebat affectum*. Idem de Institut. Virg., c. 13, lib. 2 de Virginib., in princip., et lib. 4 de Fide ad Gratian., c. 4; Leo Pap., serm. 10 de Nativit.: *Præcursor, inquit, Christi spiritum prophetiæ intra viscera matris accepit, et nondum genitus, genitrici Domini signa exultationis ostendit*; clarius Hieronymus, Ep. 7 ad Lætiam: *Audiebat (inquit de Joanne) verba Domini per os Virginis personantis, et Bed., Luc. 1: Prior, inquit, Elizabeth vocem audivit, sed Joannes prius gratiam sensit, illa Mariæ, iste Domini sensit adventum*. Idem Petr. Chrysolog., serm. 88; August., lib. 2 de Consens. Evang., c. 15, et (si illius sunt opera) in orat. de quinque hæresib., c. 14, et lib. 3 de Mirabilib. sacræ Scripturæ, c. 1; Origenes, hom. 4 in Lucam, dicit Joannem in utero cognovisse Christum, quem Judæi post multa facta miracula ignorarunt. Idem docet hom. 7, et hom. 2 ex variis, in hunc sensum exponens illud verbum Joannis Baptistæ, quod Joan. 1 habetur: *Qui post me venit, ante me, id est, ante conspectum meum factus est*; unde

sic inquit: *Qui ordine temporum post natiuitatem meam factus est in carne, ante conspectum meum, dum adhuc essem in visceribus matris, prophetico spiritu vidi illum coram me conceptum in utero Virginis*. Idem sentit Chrys., hom. 4 in Lucam; et Theophylact., Luc. 1, qui ita exponit, Joannem Baptistam fuisse plus quam Prophetam, quia ex utero matris habuit propheticam cognitionem; in eadem sententia est Cyril. Hierosol., catech. 3; et Nicephor., lib. 1 Histor., c. 8; et Simeon Metaphrast., orat. de Vita, et dormitione Deiparæ, apud Surium, tom. 5. Ac denique in Concil. Basil., sess. 43, dicitur, Joannem in utero matris Christum cognovisse. Unde Ecclesia in ejus officio canit: *Senserat regem thalamo manentem*. Solus Augustinus, Ep. 57 ad Dardan. (quem D. Thomas hic, a. 6, imitatur), videtur hoc in dubium revocasse. Sed Augustinus eo loco non tantum de usu rationis, sed de tota Joannis Baptistæ sanctificatione quæstionem movet, et nihil ibi negat, sed inquirendo procedit; D. autem Thom. a Cajet. exponitur non *assertive*, sed *adversative* fuisse locutus, scilicet, quamvis Joannes Baptista non habuisset usum rationis in utero matris, non propterea esse negandum fuisse sanctificatum.

3. Mirum est autem non defuisse, qui cum admitterent hoc privilegium Joanni fuisse concessum, nihilominus negaverint datum Virgini, quia hæc non est perfectio ad majorem sanctitatem pertinens, sicut breviori aut longiori vita vivere. Hæc autem sententia improbabilis mihi videtur. Quanquam enim rationis usus absolute sumptus non necessario pertineat ad majorem sanctitatem, tamen si ille usus sit per actum fidei, seu cognitionis divinæ, et sit fundamentum sanctificationis et meriti, multum ad perfectionem gratiæ et sanctificationis pertinet. Deinde, licet diutius in via seu mortali vita durare, per se ad perfectionem non pertineat (præsertim si post illam finitam, ad statum et terminum beatitudinis a Deo præfixum statim transeundum sit), quamdiu tamen in hac vita vivimus, frequentius et diuturnius in Dei contemplatione et actuali amore versari, sine dubio est magna perfectio sanctificantis gratiæ; sicut in beatis summa quædam perfectio est, nunquam hujusmodi actus interrumpere; nam quo magis in via illis similes efficimur, eo magis ad perfectionem accedimus.

4. Dico secundo: hæc rationalis cognitio, quam B. Virgo in eo momento habuit, potis-

simum circa Deum et Christum Dominum versata est. Hoc fere non indiget probatione. Patet enim tum ex adducto exemplo de Joanne Baptista, qui Christum in utero matris cognovit; tum etiam quia hæc cognitio est ad sanctificationem pertinens; alia vero non erat eo tempore necessaria.

5. Dico tertio: hæc cognitio fuit per actum perfectum fidei. Hæc conclusio non est certa, quia potuit Deus dare B. Virgini in eo instanti scientiam aliquam infusam supernaturalem mysteriorum, et non est improbabile hoc fecisse, de quo infra disputabimus, cum de scientia Virginis ex professo agemus; est autem certum, et consequens ad ea quædicta sunt, cognitionem, quam tunc Virgo habuit, fuisse supernaturalem, et verisimilius est fuisse fidem, quam constat habuisse Virginem aliquando, juxta illud: *Beata quæ credidisti*, hæc enim est sufficiens et accommodata viatori, et ad perfectionem sanctificationis illa sola est necessaria. Quam vero expressa et distincta fuerit hæc fides Virginis, et quæ mysteria per illam cognoverit, in prædicta disputatione commodius tractabimus.

6. *Objectio.*—*Responsio.*—*Objectio.*—*Responsio.*—Dices: Joannis cognitio vocatur prophetica a citatis Patribus, quæ tamen videtur perfectior quam cognitio fidei. Respondetur non semper esse perfectiorem, neque aliam in substantia a cognitione fidei, ut latius in 2. 2 tractatur. Dices rursus: cum fidei cognitio a sensibus pendeat, quomodo potuit B. Virgo habere actum fidei, antequam posset phantasmatis uti? Respondetur potuisse Deum, vel ita elevare intellectum Virginis, ut sine dependentia a sensibus per lumen fidei et species aliquas per se infusas operaretur, sicut in perfecto quodam gradu prophetiæ interdum fit, vel etiam potuisse interiorem sensum seu phantasiam ita confortare, ut intellectui cooperari valeret.

7. *Facultas utendi ratione, data Virgini in Conceptione, qualis.*—Dico quarto: probabile est facultatem utendi ratione, datam Virgini in primo instanti, in ea semper durasse. Hæc conclusio est contra Cajet. hic, art. 4, qui ita interpretatur D. Thomam, dicentem esse speciale privilegium Christi habere usum liberi arbitrii in utero matris, intelligendum enim dicit de usu rationis permanente. Conclusionem tamen positam tenet Bernardinus Senensis, citato loco, qui argumentum sumit a Joanne Baptista, de quo idem sentit Jacobus Christopolitanus, super Canticum *Magnificat*,

et potest fieri verisimile. Primo ex illo principio, quod ita videntur Sancti de Joanne Baptista sentire; multo ergo magis est nobis ita de Virgine sentiendum. Antecedens patet ex Ambrosio, lib. 2 in Luc., c. de Mora Mariæ cum Elizabeth, ubi dicit Joannem crevisse in gratia illis tribus mensibus ex præsentia Virginis; et cap. sequent. dicit: *Tempus siletur infantia, quia presentia Domini matris in utero roboratur, qui infantia impedimenta nescivit*; et infra, cap. de Prophetia Zachariæ, ait, *Zachariam ideo locutum esse ad filium: Et tu, puer, etc., quia eum audire poterat, qui salutationem Mariæ audierat*. Quæ omnia sumpsit ex Origene, homilia 8 et 9 in Lucam. Secundo confirmari hoc potest ex fide digna historia, qua fertur B. Virginem tertio suæ ætatis anno intelligentem quidem, ac consentientem fuisse in templum a parentibus oblatam. Ita tradit Greg. Nyss., oratione de Christ. Nativit.; et Damascen., lib. 4 Fidei, c. 15; Evodius et alii, quos infra referam. Verum est tamen non omnes Patres diserte affirmare B. Virginem eo tempore rationis usum habuisse, satis tamen indicant, et expressius habetur in illa historia, quæ nomini Hieronymi circumfertur; et Antonin., 1 p. Historiali, titul. 4, cap. 6, § 10, dicit, *nihil illi tunc defuisse ad perfectam ætatem, et jam tunc ascendisse mente ad quindecim gradus perfectionis, in quindecim Psalmis cantici graduum significatos*, et idem sentit Dionysius Carthus., in 1 p. Vitæ Christi, § 2; ergo fuit acceleratus usus rationis Virgini in ea ætate; ordinaria enim lege naturæ, non poterat tunc ratione uti. Quod usitato exemplo Joannis Baptistæ confirmare possumus. Ille enim (sicut virum decebat) a tenera ætate, quando juxta naturæ leges nondum ratiocinari poterat, ab Spiritu Sancto motus et illuminatus, in eremum abiit, ut divinæ contemplationi vacaret, ut Chrysostomus indicat, homil. 38 in Matth.; et Origenes, homil. 9 in Lucam; et clarius Nicephorus, lib. 1 Histor., c. 14. Sic ergo B. Virgo (sicut decebat virginem) templum adiit, ubi continua fere Dei contemplatione frui posset. Ergo verisimile est hunc rationis usum, quem sæpius in infantia Virginem habuisse conspicimus, constantem ac perpetuum in ea fuisse. Tertio accedit, quod Dei opera perfecta sunt, ejusque dona sine poenitentia, neque auferuntur sine culpa, præsertim quando dantur in utilitatem et perfectiorem sanctificationem suscipientium; unde fit ut sit etiam hæc major perfectio Virginis,

ejus statui et dignitati valde consentanea; nihilque derogat Christo; est enim illi proprium habuisse in utero matris usum rationis in clara Dei visione, et in facultate utendi omni scientia, et in omni materia pro suo arbitrio, atque adeo in tali usu rationis, quo posset perpetuo vigilare, et omnem inferiorum potentiarum motum prævenire, de quo usu videtur D. Thom., art. 4, loqui; B. autem Virgo tantum habuit facultatem utendi ratione in iis quæ ad Dei et Christi cognitionem pertinebant.

8. *Objectio. — Responsio.* — Sed objici potest, quia Sancti supra citati, loquentes de accelerato usu rationis Joannis Baptistæ, dicunt fuisse per modum prophetiæ revelationis, quæ non solet dari permanenter et per modum habitus, sed actualis motionis. Et confirmatur, quia videmus multiplicare miracula sine necessitate. Oportebit enim consequenter dicere, B. Virginem potuisse in infantia intelligere sine conversione ad phantasmata, vel certe Deum miraculose disposuisse, aut confortasse sensus ejus, ut perfecte possent rationi cooperari. Satis ergo esse videtur, quod per actualem et transeuntem revelationem rationis usum habuerit, tum in primo instanti sanctificationis; tum etiam fortasse postea pro alicujus temporis seu occasionis opportunitate. Respondetur hunc modum dicendi etiam esse probabilem, et juxta illum posse non difficile accommodari omnia quæ ex Patribus et historiis attulimus; prior tamen, quem elegimus, verisimilior videtur, et divinæ bonitati atque providentiæ magis consentaneus; et certe saltem ex eo tempore quo B. Virgo fuit in templo præsentata, non videtur dubitandum quin facultatem habuerit perfecte intelligendi, ac divina mysteria contemplandi. Hoc enim munus semper in templo exercuisse, Patres omnes docent; nec enim ob alium finem illuc oblata est; non potuit autem etiam eo tempore ratione uti absque speciali gratia et privilegio. Eadem ergo ratione dicere possumus similem gratiam anteriori tempore accepisse, præsertim cum Antoninus dicat, eo tempore jam Virginem mente ascendisse ad supremum gradum perfectionis.

SECTIO VIII.

Utrum B. Virgo sanctificata fuerit per propriam dispositionem.

1. *Virgo per propriam dispositionem primo sanctificata.* — Hæc quæstio ex præcedenti

definita est. Dicendum est enim B. Virginem fuisse sanctificatam per propriam dispositionem. Ita docet S. Bernardinus, loco supra citato. Et probatur ex dictis. Primo, quia in illo instanti B. Virgo habuit cognitionem Dei; non est autem verisimile habuisse illam otiosam et quasi emortuam. Habuit ergo simul actum liberi arbitrii in Deum, quo illum super omnia dilexit; nam in hunc potissimum finem data est ei hæc cognitio; et omnes conjecturæ, quibus ad cognitionem probandam uti sumus, efficacius de spe et amore procedunt; ergo. Secundo, quia sanctificari per proprium actum est perfectior modus (ut D. Thom. infra probat, q. 34, art. 3). Ergo credendum est hoc modo fuisse sanctificatam Virginem. Et confirmatur, quia nullus sanctificatur sine proprio libero consensu, nisi veluti per accidens, propter impotentiam utendi ratione; ratio enim perfecta ac propria ineundi amicitiam divinam, et veluti spiritualem desponsationem quæ in prima sanctificatione fit, utriusque partis consensum requirit; sed in Virgine non erat hæc impotentia, nam (ut ostensum est) ratione uti poterat; ergo. Tertio, quia propter has rationes tam Angeli quam Adam sanctificati fuerunt per propriam dispositionem; et idem dicendum est de Joanne Baptista, nam gaudium illud, quo exultavit, signum amoris fuit; multo ergo magis asserendum hoc erit de Virgine Beata.

2. *Objectio. — Responsio.* — *Qualis dispositio fuerit in Virgine ad gratiam in sua Conceptione.* — Dices: ergo non est operata B. Virgo in illo instanti per habitus gratiæ et charitatis; dispositio enim ad infusionem gratiæ et donorum non procedit ab habitibus (ut suppono); consequens autem non videtur verum, quia ille est imperfectus modus operandi. Respondetur: dupliciter intelligi potest hæc sanctificatio per propriam dispositionem: uno modo, ut sit hæc dispositio præparans subjectum ad receptionem habitus, et tunc verum est talem dispositionem non effici ab habitu, nam potius habitus infunditur, quia dispositio effecta est, non ut efficiatur; alio modo potest hæc dispositio intelligi, non ut præparans, sed ut perficiens, et ut sanctificationem consummans; et quando dispositio talis est, ab habitu seu principio intrinseco procedit. Potest ergo dici, Beatam Virginem fuisse sanctificatam per propriam dispositionem hoc posteriori modo, et ita facile expeditur difficultas posita. Mihi tamen verisimilius est fuisse priori

modo sanctificatam. Ille enim est magis accommodatus viatoribus ratione utentibus, et omnibus pensatis ad majorem perfectionem pertinet; nam qui se ad gratiam disponit, quodammodo se sanctificat, et cum divino auxilio est sibi aliquo modo causa gratiæ, quod majoris perfectionis est quam ex habitu primum actum elicere, vel solum ex auxilio.

3. *In prima sanctificatione Virgo meruit de condigno gloriam.* — Ex hac doctrina inferatur, meruisse Virginem in prima sanctificatione sua de condigno, non gratiam, sed gloriam. Hoc constat ex generali principio quod in materia de gratia traditur, nimirum, ultimam dispositionem ad gratiam esse meritoriam, quod cum ad perfectionem spectet, etiam in Virgine locum habet; imo etiam Christum Dominum in primo instanti Conceptionis meruisse, simili argumento probat D. Thomas infra, q. 34, a. 3. Certum est autem non potuisse B. Virginem per eam dispositionem gratiam mereri, quia principium meriti non cadit sub meritum; gloriam autem mereri potuit, quia illa caruit; qua privatione supposita, majoris perfectionis est obtinere illam ex merito, quam sine illo. Et confirmatur argumento sæpe facto, quia Angeli et Adam meruerunt primam gloriam per eum actum, quo se ad gratiam disposuerunt; et idem de Joanne Baptista credibile est, de quo Sancti aiunt, *suo merito patri loquelam restituisse*, ut Greg. Naz., orat. 12, quæ est prima de Pace; et Ambr., serm. 64, et super Luc., ubi Beda, et alii. Et Ecclesia canit: *Hinc parens nati meritis, uterque abdita pandit*; ergo multo magis credendum est, Virginem meruisse gloriam a prima sua sanctificatione. De qua hæc dicta sufficiant. Nam de merito Virginis et augmento gratiæ, aliisque donis et gratiis illi collatis, infra commodiori loco disputabimus.

QUÆSTIO XXVIII.

DE VIRGINITATE B. MARIE, IN QUATUOR ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de Virginitate matris Dei.

Et circa hoc quaeruntur quatuor.

Primo, utrum fuerit Virgo in concipiendo.

Secundo, utrum fuerit Virgo in partu.

Tertio, utrum permanserit Virgo post partum.

Quarto, utrum votum virginitatis emiserit